

Список використаних джерел

1. Гончаров С.М. Основи педагогічної праці : навч. посібник / С.М. Гончаров. – Рівне : РДТУ, 2001. – 256 с.
  2. Гончаров С.М. Інтерактивні технології навчання в кредитно-модульній системі організації навчального процесу : навчально-методичний посібник / С.М. Гончаров. – Рівне : НУВГП, 2006. – 172с.
  3. Пехота О.М. Освітні технології : навч.-метод. посіб. // О.М. Пехота, А.З. Кік-тенко, О.М. Любарська. – К. : А.С.К., 2004. – 256 с.
  4. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О.Пометун, Л.Пироженко. – К.,2002. – 135с.
- Стаття надійшла до редакції 23.05.2010р.

УДК 371.134: 78+004

А.В. Бондаренко
викладач,
Криворізький ДПУ

ШЛЯХИ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ МУЛЬТИМЕДІЙНИМИ ЗАСОБАМИ НАВЧАННЯ

У статті розкриваються механізми моделювання професійної діяльності майбутнього вчителя музики на основі закономірностей поліфункціональної культури, з'ясовуються функції заміщення та особливості задачного підходу в процесі моделювання професійної діяльності. Визначається сутність понять "син естетика" і "синестезія", висвітлюються шляхи використання метафор, розкриваються можливості синтезу різних видів мистецтва, аналізуються особливості поєднання наукових та художніх засобів пізнання світу.

Ключові слова: поліхудожня підготовка, мультимедійні засоби, моделювання, модель, синестетика, синестезія, учитель музики.

В статье раскрываются механизмы моделирования профессиональной деятельности будущего учителя музыки на основе закономерностей полифункциональной культуры, выясняются функции замены и особенности задачного подхода в процессе моделирования профессиональной деятельности. Определяется сущность понятий "синестетика" и "синестезия", освещаются пути использования метафор, раскрываются возможности синтеза разных видов искусств, анализируются особенности объединения научных и художественных средств познания мира.

Ключевые слова: полихудожественная подготовка, мультимедийные средства, моделирование, модель, синестетика, синестезия, учитель музыки.

In article mechanisms of modelling professional work of the future teacher of music are opened on the basis of laws multifunctional culture, functions of replacement that features tasking the approach are found out during modelling professional work. The essence of concepts "synestheticue" and "synestezium" is determined, ways of use of metaphors are shined, opportunities of synthesis different are opened by a kind of arts, features of association scientific and art means knowledge of the world are analyzed.

Key words: polyart preparation, multimedia means, modelling, model, synestheticue, synestezium, the teacher of music.

Постановка проблеми. Перетворення, які нині здійснюються в Україні, потребують переосмислення сутності мистецтва освіти. Великого значення у цьому процесі надається створенню оптимальних умов під час підготовки майбутнього вчителя музики. Сприятливою умовою у вирішенні поставлених проблем гуманізації суспільства постає формування ціннісних компетенцій із застосуванням мультимедійних засобів навчання та інформаційної культури.

Проблемі інформаційної культури як складової професійної діяльності

присвячені праці В. Бикова, Б. Гершунського, С. Гончаренка, І. Гришина, В. Зякова, В. Лозовецької, В. Сухіної, І. Чекіна та інших.

У працях зазначених вище авторів розглядаються проблеми моделювання професійної діяльності з виявленням типових задач, їх трансформацією у навчально-виховний процес, що супроводжується вибором форм організації методів навчання з використанням комп'ютерних технологій [9, С. 396-403].

Водночас, виникають протиріччя між потребою у реалізації знакового моделювання за допомогою мультимедіа та відсутністю умов, що забезпечують функції сумісництва музичної та кольорової символіки. При цьому не визначено напрямки застосування мультимедійних засобів навчання відповідно специфіці навчання хоровому диригуванню.

Виокремленні протиріччя свідчать про актуальність обраної нами тематики дослідження "Моделювання професійної діяльності майбутнього вчителя музики мультимедійними засобами навчання".

Аналіз останніх досліджень. Огляд наукової літератури та аналіз методик навчальних комп'ютерних програм свідчить про можливість моделювання саме цими технологіями професійної діяльності фахівця. При цьому наголошується на проектному моделюванні методів інтеграції віртуальної організації навчальних дій, що знаходить відображення у працях таких науковців як Р. Гуревич, С. Гончаренко, Є. Машбіць, С. Каракозов та інших.

У зв'язку з викладеним, метою дослідження є виокремлення інтегративних механізмів мультимедійних засобів навчання як передумови забезпечення активізації розумової діяльності, та формування інформаційної компетенції майбутнього вчителя музики.

Завдання: визначення шляхів проектного моделювання професійної діяльності майбутнього вчителя музики з використанням мультимедійних засобів навчання.

Отримані результати. Великого значення при застосуванні мультимедійних засобів набуває використання кольору, звуку та слова. Це має відбиття в таких поняттях, як "син естетика" та "синестезія". Визначені поняття розкривають сутність синкретичної діяльності притаманну поліфункціональній культурі відповідно до закономірностей кіномистецтва, що впливає на розвиток сенсорного відчуття кольору, та вміння декодування музичної тканини хорової партитури.

Синестетика, на думку видатного режисера С. Ейзенштейна, постає як діяльність за законами музичного мислення, що поєднує інтегровані та диференційовані компоненти художнього образу. Місткість здатності до накопичення комплексних почуттів від джерела формування рівноправної синхронізації в уявленні звуко-зорових рядків, розкриває сенс у визначенні художньо-мовних аналогій суміжних мов [14].

Під синестезією розуміють здатність до недиференційованого сприйняття, взаємододатковості образів, які апелюють до різноманітних почуттів

[15, С. 241-262].

Для нашого дослідження є важливим, що у процесі навчання можна проектувати моделювання діяльності майбутнього вчителя музики на основі поєднання художніх синестезій, яке виникає під впливом: а) одноканального сприйняття, за якого синестезії виконують функцію утворення асоціативних образів-уявлень; б) миттєвого сприйняття за допомогою зору та слуху, коли забезпечується процес цілісного сприйняття; в) структурованого поєднання мовних засобів суміжних мистецтв; зразком таких синтезій є програмні синтетичні хорові твори, в яких смислове навантаження несуть оптико-акустичні структури; г) багатоканального сприйняття, що забезпечується координуванням інформації [3].

У наш час відбувається поєднання елементів наукового й художнього пізнання. Так, у навчальному процесі важливим постає використання взаємодоповнюючого наукового та художнього засвоєння світу, яке спрямоване до внутрішнього особистого світу студента, до його професійного розвитку. При цьому, активність пізнання посилюється завдяки застосуванню прийомів порівняння, аналізу й зіставлення образів. Разом із включенням до активного процесу, шляхом створення творчих проблемних ситуацій, синкретична діяльність веде до розширення світобачення й творчих можливостей студента [13].

У цьому зв'язку, на нашу думку, комп'ютерні технології повинні забезпечити нові способи кодування інформації, що складає сутність закону моделювання професійної діяльності майбутнього вчителя музики в класі хорового диригування. Адже пізнавальний інтерес студента, посилений застосуванням мультимедійних засобів у навчальний процес, відкриває об'єктивні цінності навчання продуктивно наповнюючи процес емоційно-інтелектуальним змістом. Методологічною засадою при цьому постає принцип комплексного стимулювання професійних знань, умінь і навичок майбутнього вчителя музики.

У той же час суб'єкт-об'єктні відношення між студентом і мультимедійним засобом навчання знаходяться в стані руху відповідно до навчальної мети, що створює широкий простір для активізації навчально-пізнавальної діяльності, піднесеної до рівня творчих процесів, і висловлює перетворювальний характер діяльності.

Зазначимо, що моделювання професійної діяльності повинне здійснюватись на основі функцій заміщення. Так, образи кольору, мови й музики постають спочатку як окремі самостійні об'єкти, а потім здійснюється злиття певних інтегративних механізмів у єдиний образ. При цьому відбувається відчуження деталі від накопиченого елемента досвіду, з подальшим збагаченням його характерними спорідненими властивостями. Тобто, принцип заміщення і сумісництва діє за допомогою інтроспективного методу висловлення інформації з використанням метафор.

Паралельно Л. Григор'єва, розглядаючи шахи як вид мистецтва, виокремлює механізм творчої діяльності, що проявляється у формуванні уяв-

лень просторових геометричних образів. Так, в якості інтегруючого механізму виступають знаки та символи. Розгляд сукупності ходів, які створюють послідовно геометричні лінії, сприяє формуванню в студента цілісного просторового образу. При цьому цілісність сприйняття в хоровому мистецтві перегукується з такими видами мистецтва як опера, мюзикл, комп'ютерна графіка, кіномистецтво тощо [4, с. 191].

“Оволодіння вмінням цілісно сприймати явища має позитивний вплив на вдосконалення професійних знань, навичок, умінь майбутнього вчителя музики, стрижнем формування яких стає принцип єдності розвитку різноманітних здібностей особистості” [11, с. 444].

Моделювання професійної діяльності майбутнього вчителя музики подальшого визначення інтегративних механізмів у процесі діяльності. Це надає нам можливість констатувати, що модель супроводжується графічними символами.

У процесі моделювання можливим постає момент синтезу наукових та художніх методів пізнання. Так наприклад, Леонард Бернстайн розробив і визначив теорію музичного синтаксису в якості “граматичної структури музики”. Він довів, що синтаксис музики збуджує сенсорну уяву, яка представлена у внутрішніх когнітивних структурах у вигляді абстракцій на підґрунті реальної дійсності.

Музика	Мова
<i>нота</i>	<i>фонема</i>
<i>мелодія</i>	<i>морфема</i>
<i>фраза</i>	<i>слово</i>
<i>такт</i>	<i>просте речення</i>
<i>частина</i>	<i>складне речення</i>
<i>п'єса</i>	<i>п'єса</i>

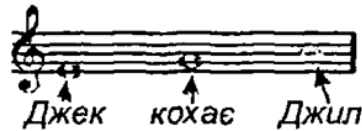
[9, с. 342–345]

Під час проектування аналітичних можливостей студента в процесі розгляду граматичної структури музики засобами мультимедіа, ми вважаємо доцільним уведення природних можливостей кольору з метою посилення візуального ряду. Колір, як стимул розвитку творчої уяви студента, дозволить шляхом аналізу зрозуміти й розвинути на практиці взаємозв'язок кольору та звуку [6, С. 15–20].

Проблемі взаємодії кольору та звуку присвячені праці Р. Арнхейма, Л. Багірової, В. Кандинського, І. Ньютона, Г. Концевої та багатьох інших науковців [1; 2, С. 63–67; 8, С. 31–37].

Між кольорами, як і музичними звуками, “є органічне відношення та зв'язок”. Так, І. Ньютон розділив спектр кольорів відповідно до сімох тонів музичної гами [11, с. 611; 8, С. 31–37].

Оскільки моделювання повинно ґрунтуватися на принципі сумісництва, колористичне бачення розширює обрії сприйняття музичних закономірностей та розвиває відчуття пропорції в тріаді: колір, мова, музика.

У ході дослідження ми застосовуємо саме синій, червоний і жовтий, тому що вони як первісні кольорові тони постають основними будівельними блоками в процесі передачі кольору.

Значимо, зображення ноти в кольорі постає як музичний символ. “Символ внутрішньо пов’язаний з тим, що символізує. Відображаючи реальне, будучи його переробленою сутністю на новому рівні, символ є умовним позначенням чогось” [11, с. 611].

Знаходячись у руслі теоретичної розробки Леонарда Бернстайна, проведемо експеримент інтонаційно-кольорової заміни. Оскільки кольори поділяються на спектральні, хроматичні та ахроматичні, тому введений до музичної тканини хроматизм унаслідкується й кольором.

У якості прикладу наведемо інтонацію, пов’язану з дієсловом “кохає”. Виконана заміна активного та насиченого червоного кольору відповідно в рожевий, конкретизує визначені абстракції. Так, разом із заміною інтонаційної характеристики, композиція ускладнюється переходячи з площинного зображення до об’ємно-просторової композиції. У цьому зв’язку студент в процесі моделювання має змогу оволодіти емоційним досвідом сприйняття.

Отже, сутність моделювання передбачає пошук на основі заміщення та сумісництва функцій в процесі інтеграції навчання майбутнього вчителя музики. Так, відкривається можливість досягнення синтезу між відомим досвідом роботи над хоровою партитурою та закономірностями теорії кольору.

Дослідницьким шляхом ми прийшли до висновку, що моделювання професійної діяльності майбутнього вчителя музики потребує застосування задачного підходу. При цьому студенти виконують навчальні завдання на осмислення емоційного досвіду, на підґрунті знайомства з емоційно-виразними можливостями синтезу кольору та музичного синтаксису; на розвиток навичок практичного засвоєння колористичних закономірностей у поєднанні з теоретико-аналітичними методами, засобами мультимедіа, які спонукатимуть до подальшої навчальної роботи над більш складними завданнями, що сприяє виходу на творчий етап, що передбачає використання аналітично-емоційних шляхів вирішення.

Отже, починаючи від простого завдання щодо визначення об’єкту, поступово студент складає колористичну кольорову композицію, що допомагає визначити шляхи формування й розвитку в музичній тканині хорового твору художнього образу, а також усвідомити перетворення, взаємозв’язок і сплетіння одразу декількох художніх образів. Так, загальна кольорова композиція

може впливати на формування інтерпретаційного задуму студента щодо навчального твору, який вивчається засобами мультимедіа.

Систематичне застосування методів моделювання повинно ґрунтуватися на систематичному принципі та поступовому ускладненні навчально-творчих завдань. Треба відзначити, що на основі емоційної виразності та репродуктивності й відбувається формування творчої компетентності студента.

Висновки. Проведений дослідницький екскурс дозволяє зробити такі висновки.

Мультимедійні засоби сприяють набуттю студентом професійних знань, умінь і навичок. Вони постають джерелом збагачення уяви в навчальному процесі, яке допоможе викладачу розкрити внутрішні психологічні переживання студента й використати добуте як досвід на етапі формування диригентського жесту.

Самостійні завдання щодо опрацювання визначених технічних прийомів у хоровій музиці з використанням мультимедіа, приводять до створення поліхромних, монохромних, полярних і контрастних рішень. Так, під час теоретичного розбору гармонійної тканини хорового твору студент за допомогою мультимедіа середовища, має можливість кольором визначити й характерно збагачувати художній образ визначеного об'єкту. Розкриття кольорової палітри може служити студенту інструментом теоретичного дослідження внутрішніх процесів музичного розгортання хорової тканини.

До перспективних напрямків дослідження визначеної проблеми слід віднести наповнення новим змістом етапи моделювання професійної діяльності майбутнього вчителя музики з використанням мультимедійних засобів навчання.

Список використаних джерел

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное воспитание / Р. Арнхейм. – М.: Прогресс, 1974. – 392 с.
2. Багирова Л. М. К проблеме музыкальной синопсиса / Л. М. Багирова // Взаимодействие искусств: методология, теория. – Астрахань: Университетское, 1997. – С. 63–67.
3. Взаимодействие искусств: методология, теория, гуманитарное образование: материалы Международной научно-практической конференции. 25–29 августа 1997 г. / ред. Л. П. Казанцева, сост. П. С. Волкова. – Астрахань, 1997. – 240 с.
4. Григорьева Л. А. Шахматное моделирование как образовательная технология / Л. А. Григорьева // Школьные технологии. – 2004. – № 4. – С. 187–193.
5. Гуревич Р. С. Впровадження комп'ютерних технологій у навчально-виховний процес закладів освіти / Р. С. Гуревич. – Вінниця : ВДПУ, 1999. – 229 с.
6. Заргарян И. В. Практические занятия по “цветоведению” как форма организации учебного процесса / И. В. Заргарян // Проблемы современной педагогической освіти : сб. статей. – Сер. Педагогика і психологія. – Ялта : РВВ КГУ, 2009. – Вып. 22. – Ч. 2. – С. 15–20.
7. Каракозов С. Д. Информационная культура в контексте общей теории культуры личности / С. Д. Каракозов // Педагогическая информатика. – 2000. – № 2. – С. 41–45.
8. Концева Г. А. Система классификации цветов / Г. А. Концева // Проблемы цвета в художественно-творческой деятельности младших школьников на уроках изобразительного искусства : пособие для учителя. – М. : Научно-исследовательский институт школ, 1990. – С. 31–37.

9. Лозовецька В. Т. Підготовка фахівців переробних галузей виробництва в умовах сучасної технологічної діяльності / В. Т. Лозовецька // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи : збірник наукових праць / за ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало. – Київ, 2003. – С. 396–403.

10. Машбіць Є. І. Основи нових інформаційних технологій навчання / Є. І. Машбіць. – К., 1997.

11. Рейзенкінд Т. Й. Дидактичні основи професійної підготовки вчителя музики в педуніверситеті / Тетяна Йосипівна Рейзенкінд. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2006. – 640 с.

12. Солсо Р. Когнитивна психологія / Р. Солсо. – СПб. : Питер, 2002. – 592 с. : ил. – (Серія "Мастера психологии").

13. Щукина Г. И. Роль деятельности в учебном процессе : кн. для учителя / Г. И. Щукина. – М. : Просвещение, 1986. – 144 с.

14. Эйзенштейн С. М. Избр. соч. : в 6 т. – Т. 5 / С. М. Эйзенштейн. – М. : Искусство, 1971. – 336 с.

15. Эйзенштейн С. М. Вертикальный монтаж / С. М. Эйзенштейн // Эйзенштейн С. Избранные произведения : в 6 т. – М., 1964. – Т. 2. – С. 241–262.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2010р.

УДК 371.132: 159.922.761

Ю.С. Кулінка
асистент,
Криворізький ДПУ

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ЯК ОДНА З УМОВ УСПІШНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДЕВІАНТНИМИ ПІДЛІТКАМИ

У статті розкривається сутність професійної компетентності майбутніх учителів як однієї з умов успішної організації превентивної діяльності з девіантними підлітками, подано аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми трактування понять "компетентність" та "компетенція", а також представлена модель компетентної діяльності педагога у превентивному вихованні підростаючого покоління.

Ключові слова: педагогічні умови, компетентність, компетенція педагога, превентивне виховання девіантних підлітків, модель компетентної діяльності.

В статті розкривається сутність професійної компетентності майбутніх учителів як однієї з умов успішної організації превентивної діяльності з девіантними підлітками, подано аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми трактування понять "компетентність" та "компетенція", а також представлена модель компетентної діяльності педагога у превентивному вихованні підростаючого покоління.

Ключевые слова: педагогические условия, компетентность, компетенция педагога, превентивное воспитание девиантных подростков, модель компетентной деятельности.

The article depicts the essence of professional competency of the future teachers as one of the conditions of successful organization of preventive activity with deviation teenagers, the analysis of psychopedagogical literature of notion's substance "competency" and "competence" is presented, also here is the model of competent activity of the teacher in preventive education of growing generations.

Keywords: pedagogical condition, competence, teacher's competency, preventive education of deviation teenagers, model of competent activity.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Інтеграція в сучасне суспільство і знаходження свого місця в житті вимагають дедалі більших зусиль і компетентності від кожної людини. Отже, сьогодні тільки людина може повноцінно діяти у мінливому світі, яка здатна зробити самостійний вибір, прийняти самостійне рішення. Усі ці обставини зумовлюють потре-